

РОЗДІЛ 6

ГРОШІ, ФІНАНСИ І КРЕДИТ

УДК 347.453+338.434

Лемішко О. О.

Національний університет біоресурсів і природокористування України

ФІНАНСОВА ПОЛІТИКА НА РИНКУ АГРАРНОГО ЛІЗИНГУ В СИСТЕМІ ВІДТВОРЕННЯ КАПІТАЛУ

Досліджено теоретичну сутність ринку аграрного лізингу, встановлено його подвійну природу як синтезу фінансово-кредитних і натуральних економічних відносин, пов'язаних із відтворенням основних засобів сільськогосподарського призначення. Виділено функції ринку аграрного лізингу, охарактеризовано його призначення: передача прав власності на об'єкти лізингу, перерозподіл доданої вартості, генерація ринкових індикаторів цін на лізингові послуги за умов розвинутого конкурентного середовища. Виділено фінансові і сільськогосподарські ризики розвитку ринку аграрного лізингу, визначено засади діяльності його основних учасників. Систематизовано вади і надано дефініцію фінансової політики на ринку аграрного лізингу. Запропоновано основні завдання лізингової політики для таких суб'єктів: держава, підприємства сільськогосподарського машинобудування, лізингодавці, банківські установи, лізингоотримувачі, страхові компанії, національні регулятори.

Ключові слова: фінансова політика, ринок, аграрний лізинг, система, відтворення, капітал.

Постановка проблеми. Ринок аграрного лізингу є новим сегментом фінансового ринку. Незначний рівень його розвитку вступає у протиріччя з важливою роллю, яку він відіграє для ресурсного забезпечення реформ аграрного сектора економіки України. Останнє має ґрунтуватися на модернізації сільського господарства, переході від екстенсивних до інтенсивних методів ведення господарської діяльності. У цьому контексті постає проблема пошуку інноваційних механізмів відтворення капіталу сільськогосподарських формуваль, передусім основних засобів. У країнах з розвинутою економікою лізингові відносини є результатом швидкого розвитку науково-технічного прогресу, що сприяв впровадженню у виробництво нового обладнання. В Україні їх розвиток пов'язаний із низькою забезпеченістю виробництва обладнанням, високим рівнем зносу техніки, обмеженими фінансовими можливостями аграрних виробників для її придбання [1, с. 125].

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблематика аграрного лізингу знаходиться у центрі уваги багатьох учених, серед яких слід виділити роботи таких учених: Безус Р. [8], Білоусько Я., Вишневецька О. [6], Дергалюк М. [4], Корсун А. [1], Лавров Р. [10], Майданевич П. [14], Процюк О. [3], Стойко О. [11], Черевань І. [5]. Васильчак С.В., Жидяк О.Р., Гринів Ю.О. зазначають, що розвитку ринку лізингових послуг сприятиме забезпечення єдиного розуміння змісту, критеріїв класифікації, видів і форм лізингу [2, с. 33]. Актуальність проблеми підсилюється невідповідністю дефініцій лізингу, наданих різними нормативно-правовими актами України, а також визначенням учасників лізингових правовідносин. Досліджуючи проблеми фінансової політики щодо лізингу, вчені акцентують на її податковій складовій. Виходячи з зарубіжного досвіду, Процюк О. засвідчує, що фінансовий лізинг отримав найбільшого розвитку в тих державах, де на законодавчому рівні стимулюються процеси модернізації основних засобів виробництва через податкову політику [3, с. 10]. Мова йде про податок на капітал компаній, тому їм вигідно брати в фінансовий лізинг основні засоби виробництва,

оскільки право власності на них не переходить до лізингоодержувача.

Виділення не вирішених раніше частин загальної проблеми. Високо оцінюючи науковий доробок фахівців із лізингу в аграрній сфері економіки, слід зазначити, що з огляду на початковий етап становлення лізингових відносин, нечітке визначення їх учасників, питання розробки і реалізації фінансової політики не виносяться на поряток денний.

Мета статті. Головною метою цієї роботи є формалізація ринку аграрного лізингу, визначення кола його учасників із притаманними їм інтересами і пріоритетами фінансової політики в системі відтворення капіталу.

Виклад основного матеріалу. Лізинг має подвійну природу, оскільки поєднує одночасно фінансові і натуральні економічні відносини. З одного боку, основою лізингових угод є кредитні операції, які передбачають розміщення капіталу на умовах платності та зворотності, з іншого боку, лізингодавець та лізингоодержувач оперують капіталом не у грошовій, а в натуральній формі, що робить зазначені угоди подібними до інвестиційного фінансування. Складний характер економічних відносин лізингу обумовлює різноманітність його функцій в аграрному секторі економіки: інвестиційна, фінансова, соціально-економічна, розвиток підприємництва в регіонах тощо [4, с. 33].

В основі функціонування ринку лізингових послуг лежать такі групи відносин: перша, опосередкована функціями власності, – відшкодування вартості майна лізингодавця, яке генерується економічним ефектом від його використання лізингоодержувачем; гарантування схоронності і технічної справності об'єктів лізингу, у тому числі після завершення гарантійного строку їх експлуатації; друга, пов'язана з розподілом доданої вартості, – визначення бази винагороди лізингодавця (вартість лізингового майна, витрати на підготовку та здійснення лізингової угоди); третя – конкуренція, забезпечення якої передбачає наявність альтернативи вибору лізингових компаній і лізингових послуг споживачем на ринкових засадах.

Суб'єктами здійснення лізингових операцій є: виробники сільськогосподарської техніки,

лізингодавці (комерційні лізингові компанії, НАК «Укргролізинг» як державний лізинговий агент), сільськогосподарські підприємства (лізингоодержувачі), фінансові посередники (здійснюють фінансування лізингових операцій), органи державного управління (здійснюють централізоване бюджетне фінансування, надають пільги лізингодавцям і лізингоодержувачам), страхові компанії (страхування ризиків лізингового кредитування та інвестування).

Метою лізингу, як складної системи економічних відносин, є реалізація колективної вигоди всіх його учасників у прямій або опосередкованій формі [5, с. 56]. При цьому індивідуальні інтереси окремих учасників лізингових відносин можуть різнитися і мати власні критерії ефективності, зокрема: розмір прибутку, строк окупності, рентабельність, хеджування ризиків, отримання соціальних ефектів тощо.

В аграрному секторі економіки кожен учасник лізингових відносин виконує свої функції: лізингоодержувач забезпечує споживчий купівельний попит, заводи-виробники сільськогосподарської техніки і лізингові компанії, як посередники, формують пропозицію об'єктів лізингу і умови договорів їх купівлі-продажу. Однією з ефективних форм організації лізингових операцій є виконання функцій лізингодавця збутовими підрозділами підприємств – виробників сільськогосподарської техніки, або прямий лізинг [6, с. 55].

Лізинг надає потужний поштовх розвитку підприємствам сільськогосподарського машинобудування, оскільки він дозволяє оживити виробництво в складних умовах, коли їхні виробничі потужності завантажені неповністю. Організаційно-правова форма більшості машинобудівних підприємств, які обслуговують аграрний сектор економіки, сформувалася у результаті паперової приватизації без реального надходження грошових коштів, які можна було би використати для їх модернізації і технологічного оновлення. Тому формування стійкого платоспроможного попиту, опосередкованого лізинговими угодами, активізуватиме ділову активність підприємств машинобудування – виробників сільськогосподарської техніки в частині операційної і інвестиційної діяльності.

Відповідно до статті 3 Закону України «Про стимулювання розвитку вітчизняного машинобудування для агропромислового комплексу» [7] до одного з основних завдань вітчизняного машинобудування для агропромислового комплексу належить розширення мережі підприємств з реалізації, технічного обслуговування, ремонту, надання у користування (зокрема за договорами фінансового лізингу) техніки і обладнання для агропромислового комплексу. Згідно статті 8 зазначеного закону державна підтримка пріоритетного розвитку вітчизняного машинобудування для агропромислового комплексу здійснюється шляхом закупівлі вітчизняної техніки і обладнання з наступною реалізацією її сільськогосподарським товаровиробникам і підприємствам харчової та переробної промисловості на умовах фінансового лізингу. Джерелом фінансування визначено кошти державного лізингового фонду та інші асигнування, визначені Кабінетом Міністрів України.

Здійснюючи підтримку лізингу, держава реалізує інтереси, пов'язані з гарантуванням продовольчої безпеки країни, подоланням кризових явищ в аграрному секторі, забезпеченням його конкурентоспроможності в умовах євроінтеграції.

Важкою державної лізингової політики в аграрному секторі економіки є надання державної підтримки великим виробникам сільськогосподарської політики. Для її подолання доцільно встановити квоти коштів, що виділяються по категоріях аграрних підприємств, зокрема, по фермерських, особистих підсобних господарствах, інших формах малого аграрного підприємництва. Активне використання лізингу сільськогосподарськими підприємствами сприятиме створенню нових робочих місць, вирішенню соціальних проблем села. Тому він має стати важливим об'єктом фінансової політики органів місцевого самоврядування.

Зацікавленість у лізингу банків визначається можливістю надійного і прибуткового розміщення довгострокових кредитних ресурсів. Страхові компанії нараховують обсяг страхових премій і забезпечують достатню прибутковість страхування лізингових операцій. У сучасному світі лізингова діяльність банків користується широкою популярністю, масштаби якої постійно зростають. Банки не тільки кредитують учасників лізингу, але й беруть участь у формуванні бази покупців і споживачів лізингових послуг, у т. ч. зі складу своїх постійних клієнтів, виступаючи своєрідною площадкою, яка урівноважує попит і пропозицію на ринку сільськогосподарської техніки. Відмінностями лізингової схеми фінансування від прямого кредитування є: по-перше, наявність фінансового посередника між банком і орендарем (реальним позичальником) в особі лізингової компанії; по-друге, менший рівень фінансових ризиків, оскільки до отримання остаточного платежу банк є власником наданого у лізинг обладнання й у разі порушення угоди має право на реалізацію обладнання для погашення своїх збитків.

Графіки сплати за лізинговими угодами є більш еластичними і гнучкими, ніж за банківськими кредитами, що важливо для сільськогосподарських підприємств із вираженою сезонністю виробництва продукції [8, с. 35]. Через значну залежність українських лізингових компаній від фінансових установ поширеним є опосередкований метод участі банківського капіталу в лізинговому бізнесі, коли банк виступає власником істотної участі у капіталі лізингової компанії, а остання виступає в ролі його дочірнього підприємства. Здійснюючи лізингові операції через лізингову компанію, банки зменшують ризики своїх активів, які підлягають регулюванню з боку НБУ шляхом встановлення обов'язкових економічних нормативів. Відповідно до Інструкції про порядок регулювання діяльності банків в Україні [9] для розрахунку адекватності регуляторного капіталу банку фінансовий лізинг включається до VI групи активів із ступенем ризику 100 відсотків. Фінансовий лізинг відноситься до активних операцій, що пов'язані з кредитним ризиком, і враховується при розрахунку нормативу максимального розміру кредитного ризику на одного контрагента (Н7) – клієнтів банку.

В Україні банківське кредитування лізингових операцій суб'єктів аграрної сфери знаходиться на дуже низькому рівні [10, с. 64]. Окрім загальноекономічної ситуації і специфіки аграрного сектора економіки, внутрішніми стримувальними факторами його розвитку є: низька кредитоспроможність позичальників; недосконалість методологічних аспектів організації банківського лізингового кредитування на централізованому і децентралізованому рівнях; брак довгострокових фінансових ресурсів.

При укладання лізингових угод необхідно враховувати фінансові ризики [11, с. 24], основними серед яких є ризик несплати лізингових платежів у визначені терміни і ризик зміни відсоткових ставок на ринку капіталів. Для зниження зазначених ризиків використовують страхування і розподіл ризику між учасниками лізингової операції, зокрема через залучення гарантів. Страхування ризиків, пов'язаних з об'єктом лізингової угоди (майнове страхування), здійснюється за правилами, що розроблюються кожною страховою компанією. Вигодонабувачем є лізингова компанія, що сплачує страхову премію страховій компанії, яка, в свою чергу, включається у склад лізингових платежів, що відшкодовуються лізингодержувачем. Однак, з огляду на високу вартість лізингових послуг і низький платоспроможний попит на них, страхування, попри явні переваги, не поширено в Україні. Додатковим чинником, який стримує розвиток страхування лізингових ризиків, є відсутність розвинутого страхового ринку і довіри до страхових компаній.

Надання послуг фінансового лізингу підприємствам аграрного сектора економіки передбачає необхідність урахування сільськогосподарських ризиків (ризик неврожаю, падіння скота, зростання вартості енергоносіїв, зниження цін на сільськогосподарську продукцію на світовому ринку тощо).

Протягом 2016-2018 років кількість лізингодавців – юридичних осіб скоротилася з 202 од. до 168 од., або на 34 од., або на 16,83% (табл. 1).

Обсяг лізингових платежів зменшився з 10735 млн. грн. до 9524 млн. грн., або на 11,28%, а їх обсяг, що припадає на одну компанію, збільшився з 53,14 млн. грн. до 56,69 млн. грн., або на 6,67%. Таким чином, попри скорочення кількості і вартісних показників ринку лізингу, його концентрація зростає.

Ринок аграрних лізингових послуг є монополізованим і висококонцентрованим на користь Національної акціонерної компанії (НАК) «Укргролізинг», а ринкові індикатори його діяльності є викривленими, що знижує конкурентоспроможність приватних лізингових компаній.

Діяльність НАК «Укргролізинг» має неоднозначні оцінки. Перевагами є: концентрація обмеженого обсягу бюджетних коштів у сфері владних повноважень одного розпорядника бюджетних коштів, спрощення процедур контролю за законністю і цільовим характером використання коштів бюджетної підтримки. Вадами є: монополічне становище на ринку аграрного лізингу; здороження вартості лізингових послуг; значне перевищення вартості вітчизняної сільськогосподарської техніки, що пропонується у лізинг, порівняно з зарубіжними аналогами більш високої якості; сприяння виробництву непопулярної техніки; наявність зловживань та корупційної складової, що знижує ефективність використання бюджетних коштів [13, с. 80].

Через брак фінансових ресурсів приватні лізингові компанії функціонують на вторинному сег-

менті, пропонуючи у лізинг відремонтовану, відреставровану техніку за нижчими цінами. Пропозиції первинного ринку обмежуються, переважно, невеликими за вартістю об'єктами основних засобів (ґрунтообробна техніка, комбайни, трактори), оскільки включення у лізингові портфелі об'єктів великої вартості є для них недоступним. Для розвитку конкурентного середовища на ринку лізингових послуг необхідно забезпечити одночасне функціонування державних та приватних лізингових операторів, що сприятиме формуванню ринкових цін і вирівнюванню прибутків лізингодавців і лізингодержувачів. Цьому сприятиме посилення антимонопольного контролю за діяльністю лізингових компаній у частині пропонованих умов лізингових угод та сумлінності їх виконання.

Вітчизняні лізингодавці, займаючи монополічне становище на ринку, прагнуть до укладання короткострокових лізингових угод, в односторонньому порядку встановлюють розміри авансових і лізингових платежів, що обумовлює зростанням трансакційних витрат лізингодержувача [14, с. 131]. Потребують урегулювання такі складові лізингового бізнесу, як вторинний лізинг, повернення предмету лізингу лізингодавцю, взаємовідносини між суб'єктами лізингових відносин у разі пошкодження предмета лізингу. Тому доцільним є встановлення на законодавчому рівні вимог до мінімального розміру статутного фонду лізингової компанії, обов'язковості її реєстрації та ліцензування.

Висновки і пропозиції. Ринок аграрного лізингу має подвійну природу, оскільки поєднує одночасно фінансово-кредитні і натуральні економічні відносини, пов'язані з відтворенням основних засобів сільськогосподарського призначення, і виконує такі функції: інвестиційну, фінансову, соціально-економічну, розвиток підприємництва в регіонах тощо. Лізинговий ринок опосередковує послідовні процеси передачі прав власності на об'єкти лізингу від лізингодавця до лізингодержувача; перерозподіляє додану вартість, створену з використанням об'єктів лізингу; генерує ринкові індикатори цін на лізингові послуги (лізингова вартість об'єктів, процентні ставки, комісійна винагорода) за умов розвинутого конкурентного середовища.

Розвиток ринку аграрного лізингу відбувається під впливом двох груп ризиків: фінансових (несплата лізингових платежів, пошкодження чи втрата об'єкту лізингу, невиконання обов'язків гаранта чи фінансового посередника, недостатній обсяг бюджетної підтримки), сільськогосподарських (ризик неврожаю, падіння скота, зростання вартості енергоносіїв, зниження цін на сільськогосподарську продукцію на світовому ринку). Іманентність зазначених ризиків обумовлює широке учасників ринку аграрного лізингу: виробники сільськогосподарської техніки, лізингодавці (державна і приватні лізингові компанії), сільськогосподарські підприємства (лізингодержувачі), фінансові посередники (банківські установи і страхові компанії), органи державного управління

Таблиця 1

Показники розвитку ринку лізингових послуг в Україні

Показник	Од. виміру	2016	2017	2018	Абс. приріст	Темп приросту, %
Лізингодавці – юридичні особи	осіб	202	183	168	-34	-16,83
Лізингові платежі						
всього	млн. грн.	10735	6247	9524	-1211	-11,28
на одну компанію	млн. грн./особа	53,14	34,14	56,69	3,55	6,67

Джерело: побудовано за даними [12]

(здійснюють централізоване бюджетне фінансування і регулювання лізингового ринку).

Вадами ринку аграрного лізингу є: недостатність бюджетної підтримки; монополізм державної лізингової компанії; висока концентрація приватних лізингових компаній і обмежений обсяг фінансових ресурсів, якими вони володіють; низька кредитоспроможність позичальників за лізинговими кредитами; відсутність необхідного досвіду роботи банківських установ і страхових компаній із ризиками лізингових угод в аграрному секторі економіки; недовіра до фінансових посередників; слабкість системи захисту прав інвесторів, державного антимонопольного і пруденційного регулювання діяльності учасників ринку; відсутність розвинутого конкурентного середовища тощо.

Фінансова політика на ринку аграрного лізингу є сукупністю заходів, що здійснюються окремими учасниками лізингових відносин, і передбачають отримання колективної вигоди та реалізацію індивідуальних інтересів. Основними завданнями лізингової політики для таких

суб'єктів є: держава – ефективне використання бюджетних коштів для підтримки вітчизняних аграріїв і виробників сільськогосподарської техніки; гарантування продовольчої безпеки країни; підприємства сільськогосподарського машинобудування – пожевлення ділової активності в частині операційної і інвестиційної діяльності; модернізація і технологічне оновлення виробничих потужностей; створення пропозиції сучасної конкурентоспроможної техніки і обладнання для аграрного сектора економіки; лізингодавці, банківські установи – розміщення довгострокових фінансових ресурсів у фінансову оренду основних засобів для гарантованого отримання стабільного доходу за умови прийнятного ризику; лізингоотримувачі – відтворення основного капіталу на інноваційній основі; страхові компанії – нарощення обсягу страхових премій і забезпечення достатньої прибутковості страхування лізингових операцій; національні регулятори – встановлення чітких умов ліцензування діяльності учасників ринку аграрного лізингу, формування статистичної бази даних ризиків лізингових угод.

Список використаних джерел:

1. Корсун А.С. Особливості функціонування та розвитку лізингових відносин в аграрних підприємствах. *Соціально-економічні проблеми сучасного періоду України*. 2016. Вип. 1. С. 124–127.
2. Васильчак С.В., Жидяк О.Р., Гринів Ю.О. Лізинг як спосіб підвищення інвестиційної привабливості підприємств аграрного сектору в контексті економічної безпеки. *Науковий вісник Львівського державного університету внутрішніх справ. Серія економічна*. 2017. Вип. 1. С. 29–36.
3. Процюк О. Золоті правила лізингу в агробізнесі. *Фінансові послуги*. 2015. № 4. С. 8–11.
4. Дергалюк М.О. Поліпшення виробничо-технічного потенціалу агропромислового комплексу регіонів України за рахунок лізингу. *Агросвіт*. 2016. № 18. С. 31–34.
5. Черевань І. Результативність лізингу як нового напрямку інноваційної діяльності в агропромисловому виробництві. *Збірник наукових праць Черкаського державного технологічного університету. Серія : Економічні науки*. 2014. Вип. 37(3). С. 53–57.
6. Вишневецька О.В., Білоусько Я.К. Технічне переоснащення аграрної галузі в контексті ефективності лізингових систем. *Вісник Одеського національного університету. Економіка*. 2013. Т. 18. Вип. 1(1). С. 53–57.
7. Про стимулювання розвитку вітчизняного машинобудування для агропромислового комплексу : Закон України від 07.02.2002 № 3023-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3023-14> (дата звернення: 17.04.2019).
8. Безус Р.М. Фінансове забезпечення оновлення матеріально-технічної бази аграрних підприємств за допомогою лізингу. *Економіка та держава*. 2008. № 10. С. 34–36.
9. Про затвердження Інструкції про порядок регулювання діяльності банків в Україні : Постанова Національного банку України від 28.08.2001 № 368. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0841-01> (дата звернення: 17.04.2019).
10. Лавров Р.В. Банківське лізингове кредитування суб'єктів аграрної сфери. *Економіка та управління АПК*. 2014. № 1. С. 62–66.
11. Стойко О.Я. Стан і перспективи лізингу в аграрній галузі України. *Продуктивність агропромислового виробництва. Економічні науки*. 2014. Вип. 26. С. 19–26.
12. Про діяльність Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг, за 2018 рік. Публічний звіт. URL: <https://www.nfp.gov.ua/files/ZVIT/%D0%9F%D1%83%D0%B1%D0%BB%D1%96%D1%87%D0%BD%D0%B8%D0%B9%20%D0%B7%D0%B2%D1%96%D1%82%202018%20-%20%D0%BD%D0%B0%20%D1%81%D0%B0%D0%B9%D1%82.pdf> (дата звернення: 17.04.2019).
13. Корсун А.С. Аналіз сучасного стану формування лізингових відносин в аграрних підприємствах. *Соціально-економічні проблеми сучасного періоду України*. 2016. Вип. 4. С. 78–82.
14. Майданевич П.М. Удосконалення лізингових відносин в підприємствах аграрного сектору. *Ученые записки Крымского инженерно-педагогического университета*. 2011. Вип. 28. С. 129–132.

References:

1. Korsun A.S. (2016). Osoblyvosti funkcionuvannja ta rozvytku lizyngovyh vidnosyn v agrarnyh pidpryjemstvah [Features of functioning and development of leasing relations in agrarian enterprises]. *Social'no-ekonomichni problemy suchasного periodu Ukraïny*, issue 1, pp. 124–127.
2. Vasylychak S.V., Zhydyak O.R., Gryniv Ju.O. (2017). Lizyng jak sposib pidvyshhennja investycejnoi pryvabyvosti pidpryjemstv agrarnogo sektoru v konteksti ekonomichnoi bezpeky [Leasing as a way to increase the investment attractiveness of enterprises in the agricultural sector in the context of economic security]. *Naukovyj visnyk L'viv'skogo derzhavnogo universytetu vnutrishnih sprav. Serija ekonomichna*, issue 1, pp. 29–36.
3. Procjuk O. (2015). Zoloti pravyla lizyngu v agrobiznesi [Gold leasing rules in agribusiness]. *Finansovyj uslugy*, no. 4, pp. 8–11.
4. Dergaljuk M.O. (2016). Polipshennja vyrobnycho-tehnichnogo potencialu agropromyslovogo kompleksu regioniv Ukraïny za rahunok lizyngu [Improvement of production and technical potential of agro-industrial complex of regions of Ukraine at the expense of leasing]. *Agrosvit*, no. 18, pp. 31–34.
5. Cherevan' I. (2014). Rezul'tatyvnist' lizyngu jak novogo naprjamy innovacijnoi dijality v agropromyslovomu vyrobnyctvi [Effect of leasing as a new direction of innovation activity in agroindustrial production]. *Zbirnyk naukovy prac' Cherkas'kogo derzhavnogo tehnologichnogo universytetu. Serija : Ekonomichni nauky*, no. 37(3), pp. 53–57.
6. Vyshnevec'ka O.V., Bilous'ko Ja.K. (2013). Tehnichne pereosnashhennja agrarnoi galuzi v konteksti efektyvnosti lizyngovyh system [Technical re-equipment of the agrarian sector in the context of the efficiency of leasing systems]. *Visnyk Odes'kogo nacional'nogo universytetu. Ekonomika*, vol. 18, issue 1(1), pp. 53–57.

7. Verkhovna Rada of Ukraine (2002). On stimulation of development of domestic machine-building for the agro-industrial complex. *Law of Ukraine*, No. 3023-III, February 7. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3023-14> (application date: 17.04.2019).
8. Bezus R.M. (2008). Finansove zabezpechennja onovlennja material'no-tehnichnoi' bazy agrarnyh pidpryjemstv za dopomogoju lizingu [Financial support for updating the material and technical base of agrarian enterprises through leasing]. *Ekonomika ta derzhava*, no. 10, pp. 34–36.
9. National Bank of Ukraine (2001). On approval of the Instruction on the procedure for regulating the activities of banks in Ukraine : Resolution no. 368, August 28. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0841-01> (application date: 17.04.2019).
10. Lavrov R.V. (2014). Bankivs'ke lizingove kredytuvannja sub'ektiv agrarnoi' sfery [Banking leasing lending to actors in the agrarian sector]. *Ekonomika ta upravlinnja APK*, no. 1, pp. 62–66.
11. Stojko O.Ja. (2014). Stan i perspektivi lizingu v agrarnij galuzi Ukraїni [Status and prospects of leasing in the agrarian sector of Ukraine]. *Produktivnist' agropromislovogo virobnictva, ekonomichni nauki*, issue 26, pp. 19–26.
12. National Commission, which carries out state regulation in the field of financial services markets (2019). Public report for 2018. URL: <https://www.nfp.gov.ua/files/ZVIT/%D0%9F%D1%83%D0%B1%D0%BB%D1%96%D1%87%D0%BD%D0%B8%D0%B9%D0%B7%D0%B2%D1%96%D1%82%D0%202018%D0%20%D0%BD%D0%B0%D0%B9%D1%82.pdf> (application date: 17.04.2019).
13. Korsun A.S. (2016). Analiz suchasnogo stanu formuvannja lizingovyh vidnosyn v agrarnyh pidpryjemstvah [Analysis of the current state of formation of leasing relations in agrarian enterprises]. *Social'no-ekonomichni problemy suchasnogo periodu Ukraїny*, issue 4, pp. 78–82.
14. Majdanevych P.M. (2011). Udoskonalennja lizingovyh vidnosyn v pidpryjemstvah agrarnogo sektoru [Improvement of leasing relations in enterprises of the agrarian sector]. *Uchenye zapiski Krymskogo inzhenerno-pedagogicheskogo universiteta*, issue 28, pp. 129–132.

Лемишко Е. А.

Национальный университет биоресурсов и природопользования Украины

ФИНАНСОВАЯ ПОЛИТИКА НА РЫНКЕ АГРАРНОГО ЛИЗИНГА В СИСТЕМЕ ВОСПРОИЗВОДСТВА КАПИТАЛА

Резюме

Исследована теоретическая сущность рынка аграрного лизинга, установлена его двойственная природа как синтеза финансово-кредитных и натуральных экономических отношений, связанных с воспроизводством основных средств сельскохозяйственного назначения. Выделены функции рынка аграрного лизинга, охарактеризовано его назначение: передача прав собственности на объекты лизинга, перераспределение добавленной стоимости, генерация рыночных индикаторов цен на лизинговые услуги в условиях развитой конкурентной среды. Выделены финансовые и сельскохозяйственные риски развития рынка аграрного лизинга, определены принципы деятельности его основных участников. Систематизированы недостатки и обоснована дефиниция финансовой политики на рынке аграрного лизинга. Предложены основные задачи лизинговой политики для таких субъектов: государство, предприятия сельскохозяйственного машиностроения, лизингодатели, банковские учреждения, лизингополучатели, страховые компании, национальные регуляторы.

Ключевые слова: финансовая политика, рынок, аграрный лизинг, система, воспроизводство, капитал.

Lemishko Olena

National University of Life and Environmental Sciences of Ukraine

FINANCIAL POLICY IN THE MARKET OF AGRARIAN LEASING IN THE SYSTEM OF CAPITAL REPRODUCTION

Summary

The theoretical aspects of operation of the agrarian leasing market were investigated. It is established that it has a dual nature, as it combines both financial and credit and natural economic relations related to the reproduction of basic agricultural products. It was shown that the agrarian leasing market is developing under the influence of two groups of risks: financial and agricultural. The lack of the agrarian leasing market is systematized: insufficient budget support; monopoly of the state leasing company; the high concentration of private leasing companies and the limited amount of financial resources they possess; low creditworthiness of borrowers for leasing loans; lack of necessary experience of banking institutions and insurance companies with risks of leasing transactions in the agrarian sector of the economy; mistrust of financial intermediaries; the weakness of the investor protection system, state antimonopoly and prudential regulation of market participants; lack of developed competitive environment, etc. Definition of financial policy in the market of agrarian leasing as a set of measures carried out by individual participants in the leasing relations is provided, and it provides for obtaining collective benefits and realization of individual interests. The main objectives of the leasing policy for such entities are as follows: the state – effective use of budget funds to support domestic farmers and producers of agricultural machinery; guarantee of food security of the country; enterprises of agricultural machine-building – the revival of business activity in terms of operational and investment activities; modernization and technological updating of production capacities; creation of a proposal for modern competitive equipment and equipment for the agrarian sector of the economy; lessors, banking institutions – placement of long-term financial resources for financial lease of fixed assets for guaranteed stable returns on acceptable risk; lessee – restoration of fixed capital on an innovative basis; insurance companies – increasing the amount of insurance premiums and ensuring a sufficient profitability of insurance leasing operations; national regulators – the establishment of clear conditions for licensing activities of market participants agrarian leasing, the formation of a statistical database of leasing contracts risks.

Keywords: financial policy, market, agrarian leasing, system, reproduction, capital.